

D'Modalitéite vun de Sëtzungen à huis clos goufe gereegelt, awer och d'Méiglechkeet fir de Public am Sall, fir d'Gemengerotssëtzungen ze suivéieren.

Wat elo dee leschte Punkt betrëfft, esou maache mer mat dësem Projet de loi eng kleng Modifikatioun, fir eng Feelinterpretatioun ze vermeiden. Déi redaktionell Adaptatioun stellt kloer, dass de Sall, an deem d'Gemengerotssëtzung stattfënnt, esou muss ekipéiert sinn, dass d'Leit am Sall och héieren, wat vun deene Membere gesot gëtt, déi iwwer Visiokonferenz bäigeschalt sinn, soudass si d'Diskussiounen an de Vott kënnen suivéieren.

An der aktueller Faassung geet an engem Saz just vum Public rieds, soudass ee kéint mengen, dass d'Effentlechkeet generell misst kënnen d'Gemengerotssëtzung suivéieren an net nëmmen déi, déi bei de Sitzunge present sinn. Dat war am Fong net d'Absicht.

D'Mesuren, déi mer hei verlängeren, betreffen net nëmmen de Gemengen- a Schännerot, och d'Reunioun vum Verwaltungsrot vum CGDIS ginn esou gereegelt, dass d'Membere iwwer Visiokonferenz kënnen dorun deelhuefen.

D'Gesetz vum Juni 2020 gesäit dann och eng temporär Ofännerung vum Artikel 12 vum Gesetz iwwert den Aménagement communal vir. Et geet hei drëm, dass déi ëffentlech Informationsversammlung, déi an der Prozedur vun der Adoptioun vun den Ännerunge vum PAG stattfënnt, och iwwer Visiokonferenz kann ofgehalen ginn.

Ech géif dann hei nach eng Kéier kuerz op d'Aarbechten an der Kommissioun agoen. De Projet de loi gouf de 4. Juni 2021 deposéiert. De Syvicol huet den 9. Juni e positiven Avis ofginn. De 15. Juni an de 16. Juni (veuillez lire: an de 6. Juli) koumen den Avis respektiv den Avis complémentaire vum Staatsrot, no engem Amendement vun der Regierung de 25. Juni. An de Rapport gouf den 8. Juli an der Kommissioun ugeholl.

Här President, d'Pandemie ass nach laang net eriwuer. An d'Situatioun, déi mer haut hunn, ass zwar net méi déi selwecht wéi am Juni virun engem Joer. Trotzdeem besteet awer nach ëmmer d'Gefor, dass d'Leit sech ustiechen. A soulaang ass et och sënnvoll, dës Mesuren oprechtzeerhalen, fir dass d'Reunioun weiderhi kënnen ënner beschtméigleche Konditiounen stattfannen.

Vu dass et sech hei net ëm Moosnamen handelt, déi d'Grondfräiheeten aschränken a wou ee genau muss drop kucken, dass d'Verhältnisméissegkeet stëmmt, kënnen dës Mesuren och fir méi e längeren Zäitraum a Kraaft bleiwen.

Wann een awer bedenkt, dass haut ganz vill Leit geimpt sinn a mer mat de Schnelltester aner Moeien zur Verfügung hu wéi nach virun engem Joer, kann an de Gemengeréit an och an anere Gremien erëm e Stéck Normalitéit zrëckgewonne ginn. An der Kommissioun war d'Fro och opkomm, ob d'Gemengeréit kéinte laut dem Regimm vum Covid-Check, esou wéi mer et och säit geschlechter hei an der Chamber maachen, fonctionéieren. An d'Inneministesch huet eis bestätegt, dass dëst méiglech ass. An ech mengen, dat ass och ganz gutt esou. An iwwert d'Verlängerung vun dësem besteeënde Gesetz assuréiere mer, dass eis Gemengegremien och weider kënnen fonctionéieren.

An ech géif deemno vun dëser Plaz aus och den Accord vu menger Fraktioun ginn a Merci soe fir d'Nolauschteren.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools dem Rapporteur Dan Biancalana.

An als éischte Riedner ass den honorablen Här Emile Eicher agedroen.

Discussion générale

■ **M. Emile Eicher (CSV).** - Jo. Ech soen dem Här Dan Biancalana e grouse Merci fir déi exhaustiv Virstellung vun dem Projet de loi. Mir hu ganz gutt Erfarunge gemaach an der Vergaangenheet an dofir si mer och fir dee Projet de loi.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Eicher. An da wär et um honorablen Här Claude Lamberty.

■ **M. Claude Lamberty (DP).** - Merci, Här President. Vu menger Säit och e grouse Merci dem Rapporteur, dem Dan Biancalana. Just ee Punkt: Ech mengen, dat ass wichteg, wat e ganz zum Schluss gesot huet: dass d'Inneministesch och eng Kéier confirméiert huet - well dat, mengen ech, ass eng Fro, déi awer ganz vill Gemengeréit betrëfft -, dass de CovidCheck och fir d'Gemengeréit zielt. Dat ass dann dat Eenzege, soen ech emol, wat nei ass an dësem Gesetz par rapport zu deene virdrun.

Fir de Rescht, mengen ech, ass et de Fonctionnement vun eise Gemengen, deen duerch déi Verlängerung hei ka regulär stattfannen. Dat ass ganz wichteg fir dee ganze Gemengesector. Dat gesot, ginn ech den Accord vun der DP-Fraktioun.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci, Här Lamberty. An ech ginn d'Wuert weider un den honorablen Här Marc Hansen.

■ **M. Marc Hansen (déi gréng).** - Jo. Villmools merci, Här President. Ech géif och dem Rapporteur Dan Biancalana Merci soe fir säi schrëftlechen a mëndleche Rapport. Och ech begreissen, dass mer, well mer nach ëmmer an der Pandemie sinn, eng gewësse Flexibilitéit bäibehalen iwwert den digitale Wee. An de Moyen, fir elo iwwert de CovidCheck d'Gemengeréit kënnen ofzehalen, ass natierlech och eng positiv Affär. Duerfir ginn ech den Accord vun der grénger Fraktioun. Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Hansen. Da wier et um honorablen Här Jeff Engelen.

■ **M. Jeff Engelen (ADR).** - Merci, Här President. Ech wëll fir unzefänken dem Här Dan Biancalana en härezeleche Merci soe fir säin ausféierleche mëndlechen a schrëftleche Rapport.

Ech mengen, dat meescht ass gesot. Heimat gi mer de Gemengeréit nach zousätzlech e puer Méint d'Méiglechkeet, fir Gemengerotssitzungen iwwer Visiokonferenz ofzehalen, wa se dat wëllen. An ech ginn domat den Accord vun der ADR zu dësem Projet. Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Engelen. A leschten ageschriwwene Riedner ass den Här Marc Goergen. Här Goergen, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Marc Goergen (Piraten).** - Merci, Här President. Eigentlech wollt ech et vu menger Plaz aus maachen. Mee ech hunn elo hei e puer Saachen héieren, déi ech awer da wollt e bësse méi richtegstellen. An zwar geet dat ëm de CovidCheck. Nee, Här Biancalana, guer keng Suerg, Äre Rapport ass super! Ech wollt lech dofir och Merci soen.

Et ass just esou, de CovidCheck gëtt jo net mat dësem Gesetz gereegelt. Ech hat dat jo opgeworf an der Kommissioun. An dat ass net dëst Gesetz. Et war nämlech de Problem, an dat wëll ech just richtegstellen, dass am Covidgesetz de Lapsus war, dass zum Beispill Chamber a Gemengerot net richteg definéiert waren. Dat war nämlech de Problem. An doropshin hat ech jo d'Inneministesch an der Kommissioun gefrot, well no eiser Interpretatioun wär de CovidCheck och scho virdru méiglech gewiescht.

Frëndlecherweis huet d'Ministesch dann dunn dee selwechten Dag, mengen ech, oder den Dag drop, déi Propos an de Regierungsrot matgeholl. An do gesäit een, dass et eppes bréngt, wat mer an der Chamber diskutéieren. An deemtsprichend ass et am neie Gesetz op Interventioun vun der Inneministesch esou ugepasst ginn, dass d'Gemengeréit elo ganz ouni Problem an ouni Diskussioun kënnen dee CovidCheck maachen. Well wat wär dat fir en Zeechen, wa mir de Leit dobaussen de CovidCheck géifen empfeelen a selwer als Gemengeréit en net kéinte maachen? Dofir sinn ech frou, dass mer an der Kommissioun eng Kéier doriwwer diskutéiert haten an dat kloergestallt ginn ass.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Goergen. D'Regierung huet d'Wuert.

■ **Une voix.** - Här President.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - O! Den Här Roth!

(Brouhaha)

Här Roth, wannechgelift.

■ **M. Gilles Roth (CSV).** - Merci, dass Dir mech haut de Moien esou erstaunt oprufft. Dir hutt gemierkt, Här President, dass d'CSV, entgéint deem, wat mer soss ëmmer gemaach hunn, bei dësem Gesetzesprojet derfir stëmmt. Den Här Eicher huet den Accord ginn.

Aus engem Grond hu mer fréier dat hei net gestëmmt: Well mer eigentlech der Meenung waren, dass een an engem Gemengerot kéint per Visio deelhuefen, wann een e gesondheetleche Problem, an dësem Fall eng Covidinfektioun, hat - well fréier ass et dat jo och net ginn. Elo wësst Der, dass niewent den Impfungen, déi awer de Gros vun de Leit, mengen ech, déi an de Gemengeréit vertruede sinn, déi kéinten hunn (veuillez lire: Elo, dat wësst Der, kéint awer de Gros vun de Leit, mengen ech, déi an de Gemengeréit vertruede sinn, d'Impfungen hunn).

Deen zweete Punkt ass deen, dass mer et richteg fannen, dass no där Diskussioun, déi mer an der Interieurskommissioun d'lescht Woch haten, d'Ministesch confirméiert huet, dass mer de CovidCheck an de Gemengeréit eigentlech d'selwecht hunn, wéi mer dat hei hunn.

Wann dat Gesetz hei a Kraaft ass, wësst Der, dass een eigentlech aus der Vakanz mat sengem Tablet nach kann eng Gemengerotssitzung matsuivéieren. Wann d'Inneministesch, wou ech dervun ausginn, dëse Gesetzesprojet via Circulaire de Gemenge matdeelt, géif ech et ubruecht fannen, och aus Respekt virun dem Amt vum Gemengeconseil, aus Respekt virun deem ieweschten Decisiounsorgan vun enger Gemeng, dass déi Recommandatioun géif gemaach ginn, dass déi Méiglechkeet, déi hei duerch d'Gesetz nach bis Enn des Joers besteet, eigent-

lech net aus Bequeemlechkeet soll gemaach ginn, mee just, wann et en Empêchement dûment motivé wier. Ech mengen, dat kéint een als Recommandatioun ginn. Et ass awer e bësse lächerlech, wann ee vun der Plage aus iwwer e PAG oder e PAP iwwer Visio matstëmmt.

Dat gesot, gi mer selbstverständlech den Accord vun der CSV-Fraktioun. Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Roth.

An da wier et elo un der Regierung, der Madamm Inneministesch Taina Bofferding.

Prise de position du Gouvernement

■ **Mme Taina Bofferding, Ministre de l'Intérieur.** - Merci, Här President. Da maachen ech hei elo och esou zügeg weider an deem Rhythmus. Virun allem e grouse Merci dem Rapporteur fir dee Moment de Bericht vum Projet de loi, an och alleguerten den Intervenanten. An ech fannen et ganz positiv, dass mer eis dann haut hei eens sinn an dass d'Gesetz elo unanime gestëmmt gëtt. Dat war an der Vergaangenheet jo net ëmmer de Fall. An et ass virun allem jo awer e staarkt Zeeche fir de Gemengesector, dass d'Gemengeréit an d'Schänneréit weiderhi kënnen fonctionéieren ënnert deenen Dispositiounen. Dofir fannen ech et gutt, dass mer eis elo hei eens sinn.

An, Här Roth, selbstverständlech maache mer eng Circulaire, esou wéi mer dat ëmmer maachen, fir d'Gemengen ze informéieren. An ech mengen, mech nach richteg drun ze erënneren, dass dee Passus och nach am Exposé des motifs steet oder am Commentaire des articles, wéini dee Moment soll op d'Visio zrëckgegraff ginn. Dat funktionéiert jo ganz gutt. Ech kréien do elo keng Reklamatiounen eran. Ech sinn och sécher, dass dat wäert weider esou fonctionéieren. Dofir gi mer jo an d'Verlängerung. A wie weess, vläicht hu mer jo geschwënn den Avis vun der Tutelle administrative, vum Staatsrot, da kënnen mer och do kucken, inwiefern mer vläicht déi eng oder aner Dispositioun da laangfristeg wëllen en place setzen.

Op alle Fall nach eng Kéier e grouse Merci, dass mer haut da kënnen dat zesummen esou duerchhuelen.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools der Madamm Inneministesch Taina Bofferding. D'Diskussioun ass elo ofgeschloss.

Mir kommen zur Ofstëmmung iwwert de Projet de loi 7835.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 7835 et dispense du second vote constitutionnel

Fir d'éischt de Vote électronique fir déi perséinlech Stëmmen.

Duerno maachen ech den Appel nominal fir déi, déi wëllen e Vote par procuration ofginn.

(Appel nominal pour votes par procuration)

Domadder ass dëse Projet de loi eestëmmeg mat 60 Jo-Stëmmen ugeholl.

Résultat définitif après redressement : le projet de loi 7835 est adopté à l'unanimité des 59 votants.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Emile Eicher, Félix Eischen (par M. Jean-Paul Schaaf), Paul Galles, Léon Gloden, Jean-Marie Halsdorf, Mmes Martine Hansen, Françoise Hetto-Gaasch (par M. Aly Kaes), MM. Aly Kaes, Marc Lies (par Mme Diane Adehm), Georges Mischo (par M. Paul Galles), Mme Octavie Modert (par M. Laurent Mosar), M. Laurent Mosar, Mme Viviane Reding, MM. Gilles Roth, Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Serge Wilmes (par M. Emile Eicher) et Claude Wiseler (par M. Jean-Marie Halsdorf) ;

MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mme Simone Beissel (par M. Gusty Graas), MM. Frank Colabianchi, Fernand Etgen, Gusty Graas, Max Hahn, Mme Carole Hartmann, MM. Pim Knaff (par Mme Carole Hartmann), Claude Lamberty et Mme Lydie Poler ;

Mme Simone Asselborn-Bintz, M. Dan Biancalana, Mmes Tess Burton (par Mme Simone Asselborn-Bintz), Francine Closener, MM. Yves Cruchten, Mars Di Bartolomeo (par M. Dan Biancalana), Georges Engel, Claude Haagen (par M. Yves Cruchten), Mmes Cécile Hemmen et Lydia Mutsch ;

Mme Semiray Ahmedova (par Mme Josée Lorsché), MM. Carlo Back, François Benoy, Mmes Djuna Bernard, Stéphanie Empain, Chantal Gary, M. Marc Hansen, Mme Josée Lorsché et M. Charles Margue ;

MM. Jeff Engelen, Fernand Kartheiser, Fred Keup et Roy Reding ;

MM. Sven Clement (par M. Marc Goergen) et Marc Goergen ;

Mmes Myriam Cecchetti et Nathalie Oberweis (par Mme Myriam Cecchetti).

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Et ass also esou decidéiert.

3. 7811 - Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2019)

Mir hunn haut eng Orientéierungsdebat iwwert de Rapport d'activité vum Ombudsman iwwert d'Joer 2019. D'Riedezäit ass nom Modell 1 festgeluecht. An ech géif direkt d'Wuert un den Här Paul Galles als Rapporteur vun der Petitiounskommissioun ginn, déi dës Orientéierungsdebat ugefrot huet. Här Paul Galles, Dir hutt d'Wuert.

Rapport de la Commission des Pétitions

■ **M. Paul Galles (CSV), rapporteur.** - Merci villmools. Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech presentéieren lech also haut elo mäi Rapport zum Bericht vum Ombudsman 2019, esou wéi e gëschter vun de Kolleeginnen an de Kolleegen aus der Petitiounskommissioun ugeholl ginn ass.

An dat ze maachen, ass mer eng Freed an eng Eier. Et ass mer eng Eier, well et sech ëm e ganz kruziale Rapport handelt, deen d'Verhältnis tëschent den Administratiounen an de Bierger erëmispigelt an deen och an dësem Fall an an där Form, wéi d'Madamm Ombudsman e presentéiert huet, e Virbild ass un Ausféierlechkeet an Transparenz. An dat spigelt och dat exzellent Verhältnis erëm tëschent der Chamber an dem Ombudsman selwer, an ech soen dofir an eiser aller Numm e grouse Merci!

Et ass e spannenden Exercice, well et - esou wéi de Rapporteur vum leschte Joer, de Marc Goergen, eng Kéier an engem perséinleche Gespräch gesot huet -, eng Rees ass duerch d'Funktioniéiere vum Staat a vun de Gemengen. Et léiert ee bei esou engem Rapport ganz vill bäi. An e puer Saache wëll ech lech herno och erzielen als Beispiller aus de Kommissiounen, wat alles diskutéiert ginn ass, wat funktionéiert oder wat vläicht och net funktionéiert.

Ausserdeem ass et awer eng Rees, déi ech aus engem ganz bestëmmte Grond ganz spannend fannen: De Souverän zu Lëtzebuerg ass d'Vollek, dat sinn d'Bierger, an d'Administratiounen stinn am Déngscht vun engem gudden Zesummeliwwen an de Rechter vun all de Leit, och vun deenen, déi komplizéiert sinn. An dat féiert natierlech och emol zu Situatiounen, wou ee gutt novollzéie kann, dass och emol Administratiounen un hir Grenze geroden. An Dir, Här Minister Marc Hansen, hat d'lescht Joer hei an der Chambersdebat och richteg gesot, dass d'Missioun vum Beamten „de Bierger“ ass an dat, wat de Bierger eigentlech brauch a wëllt.

An dofir ass et och wichteg ze soen, dass een, nieft den Administratiounen fir hir gutt Aarbecht, och de Bierger muss Merci soen dofir, dass se sech fir hir Rechter asetzen, dass se hir Rechter akloen an dass se sech bemierkbar maachen, wann eppes net esou klappt, wéi si et brauchen.

Mee et ass och richteg ze widderhuelen, dass d'Administratiounen censéiert sinn, de Leit ze äntwerten, dat an engem verstännegen Delai, verständlech an zougänglech. An dass d'Bierger an d'Biergerinnen och deen néidege Respekt vis-à-vis vun de Verwaltungen an hire Beamtinnen a Beamte brauchen, well op béide Säite Mënsche sëtzen.

Dofir ass et gutt an hëllefträich, dass et déi Institutioun gëtt, d'Institutioun vum Ombudsman, vum Mediateur.

■ **Une voix.** - Très bien!

■ **M. Paul Galles (CSV), rapporteur.** - An ech hunn am schrëftleche Rapport an der Konkusioun Nummer 2 drop higewisen, wéi wichteg et ass, d'Roll vun der Madamm Mediateur richteg ze verstoen: nämlech Vermëttlerin ze sinn tëschent zwou Säiten, wou si keen A priori huet, weeder fir déi eng nach fir déi aner. Mee si steet am Déngscht vum respektvollen a mënschlechen Ëmgang engersäits an natierlech am Respekt vun de Prozeduren, de Gesetz an de Rechter anerersäits. A si ass kengem säi Feind, mee eng Bréckebauerin. An dofir gëtt et esou eppes wéi e Mediateur. Dat ass heiansdo ustrengend fir si selwer oder fir déi Betreffen, mee ech denken, dass mer eis alleguerten hei am héijen Haus eens sinn, dass d'Institutioun vum Ombudsman en onersetzlechen Deel vun enger moderner Demokratie ass.

Et ass mer aus all deene Grënn eng Eier, dëse Rapport dierfen ze maachen. Et ass mer och eng Freed, well et trotzdeem mol eng Kéier eppes Besonnesches ass, dierfe Rapporteur ze sinn, an et kéint ee sech jo bal dru gewinnen. Dofir erlaabt mer, lech elo matzehuelen op eng kleng Rees duerch de Rapport 2019 vum Ombudsman.

En ass gekennzeechent duerch zwou Besonneschheeten. Déi éischt ass, dass de Rapport ënnert de Konditiounen vun der Pandemie entstanen ass. An déi zweet ass, dass de Rapport 2019 doduerch natierlech Retard krut an zimmlech séier duerno schonn de Rapport 2020 presentéiert gouf. Et ass also e Rapport, deen inhaltlech nach näischt mat der Pandemie ze dinn huet, mee vum Entstoen hier

awer ferm drënner gelidden huet. A well de Rapport 2020 esou séier duerno koum, huet sech schonn eng Konkusioun erfëllt, déi mir als Propos während der Aarbecht um Rapport wichteg gi war, nämlech eng systematesch Oplëschting vun all de Recommandatiounen vum Ombudsman. Am Rapport 2020 steet se schonn dran, ouni dass dat iwwerhaupt op meng Initiativ zrëckgeet. An ech fannen dat ganz hëllefärich, dass dat schonn esou ass.

A well déi zwee Rapporten 2019 an 2020 esou no beieneeleien, wäert et sécher fir d'Rapportrice oder de Reporter an der Chamber vum nächste Joer, fir 2020, spannend sinn ze gesinn, wéi de Verglach mat der Situatioun virun der Kris ass: ob sech d'Responsabilitéit vun den Administratiounen bewäert huet, ob sech duerch d'Kris vläicht souguer Saachen automatesch verbessert hunn oder ob nach aner Schwaachpunkten oppegeluecht goufen.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, wat ass dann elo alles geschitt - éier mer dann elo haut hei an der Chamber de Rapport vum Ombudsman diskutéieren? Den 19. Abrëll 2021 huet d'Madamm Monti hire Rapport hei an der Chamber virgestallt. Dat gëtt mer d'Geleeënheet, hir e ganz grouse Merci ze soen, och an eebe grad ënnert deene schwierige Bedéngungen, ënnert deenen dese Rapport entstanen ass.

Duerno huet en Tour duerch déi verschidde Kommissiounen ugefaangen. An ech wëll de Presidentinnen a Presidente vun deenen eenzelne Kommissiounen Merci soe fir hiren Accueil a fir d'Geleeënheet, déi entsprechend Deeler vum Rapport ze diskutéieren. An dozou elo gläich nach méi.

An ech wollt och ganz besonnesch dem Joé Spier e ganz grouse Merci soen, deen net nëmmen déi eenzel Rapporte gesammelt a mer beim Entstoe vun deem Rapport, dem schrëftleche Rapport, gehollef huet, mee och dofir, dass hie mat alle Presidentinnen a Presidente vun den eenzelne Kommissiounen ausgemaach hat, dass ech ëmmer géif automatesch matinvitéiert ginn, well soss d'Gefor grouss wär, mol eng Kéier en Termin ze verpassen.

Zéng Kommissiounen hunn e schrëftlechen Avis formuléiert, fënnf aner Kommissiounen hu festgestallt, dass se am Rapport vun der Mediatrice net concernéiert sinn. Am schrëftleche Rapport fannt Der néng vun deenen zéng schrëftlechen Avisen. An dofir gëtt et e ganz gudd Grond: Deen zéngten ass nämlech dee vun der aussepolitischer Kommissioun, déi eréischt dese Méindeg getaagt huet. An ech wëll dem Yves Cruchten och Merci soen, dass dat nach méiglech war esou kuerz virun der Debatt an der Chamber, well mer weinst engem technesche Problem a Versuch komm waren an immens gestruwelt hunn, fir iwwerhaupt nach en Termin ze fannen.

Ech hat mer awer och Zäit geholl, fir eng Kéier zesumme mat eisem Mataarbechter, dem Maxime Bernard, deem ech och villmools Merci soe wëll fir seng Hëllef, eng perséinlech Visitt beim Ombudsman ze maachen. An ech wëll och der Ekip Merci soe fir dee waarmen Empfang deemools deen Dag, wou mer bei hinne waren. An iwwregens, dat just tëschent Klammeren, mir kruten och Kuch, an dat, well mer deen Termin gutt gewielt haten: Et war nämlech den Dag nom ronne Gebuertsdag vun der Madamm Ombudsman.

■ **Plusieurs voix.** - A!

■ **M. Paul Galles (CSV), rapporteur.** - Heiansdo muss ee seng Datumer gutt wien!

■ **M. André Bauler (DP).** - Dat ass richtig.

■ **M. Paul Galles (CSV), rapporteur.** - Ech wëll och de Kolleeginnen an de Kolleegen aus der Petitiounskommissioun an hirer Presidentin, dem Nancy Kemp-Arendt, villmools Merci soen, dass si gëschter Moien de Rapport ugeholl hunn, esou wéi mir en haut hei kënnen diskutéieren.

Wat ass wichteg an deem Rapport 2019 vum Ombudsman? Nieft der genauer Definition vum Roll vum Ombudsman als Mediateur, deen ouni A priori vermëttelt - eng Definition, op déi ech elo am Ufank schonn agaange sinn -, stiechen d'Zuelen dëst Joer ganz besonnesch an d'A, wéi ech fannen a wéi ech se an de Konkusiounen vum schrëftleche Rapport probéiert hunn ze verschaffen.

2019 gouf et en Total vun 975 Reklamatiounen am Verglach zu 957 am Joer 2018 an 1.149 am Joer 2017. D'Petitiounskommissioun géif sech nach eng Kéier iwwer eng statistesch Oplëschting vun deenen Donnéeën iwwert d'Joren an iwwert de Verlaf vun de Jore ganz vill freeën, fir och esou besser kënnen Vergläicher ze zéien a vläicht och bei den Interpretatiounen eng Interpretatiounshëllef ze hunn.

Déi Ministären, déi am meeschte beträff sinn, bleiwen déi selwecht. Et sinn déi, déi mat vitale Froe vun de Mënschen ze dinn hunn an déi dofir mat Froe befaasst ginn, bei deenen d'Leit e vitalen Interessi drun hunn, dass se hëllefärich Äntwerte kréien. Spëttereider ass dëst Joer de Ministère de la Sécurité sociale mat 207 Fäll, dann de Ministère des Affaires étrangères mat 182 Reklamatiounen, do hannendrun de Ministère des Finances mat 105

Fäll an dann de Ministère de la Famille, de l'Intégration et à la Grande Région mat 85 Reklamatiounen.

Véier Ministère krute guer keng Reklamatiounen: de Ministère d'État, de Ministère de la Digitalisation, de Ministère de l'Égalité entre les femmes et les hommes an de Ministère des Sports.

An da soll awer och gesot sinn, dass elo siwe Ministären en Taux de correction vun 100 % hu géint iwwer zwee am Joer 2017 a véier am Joer 2018.

Wat bei den Zuelen awer am meeschten opfällt, ass déi immens positiv Evolutioun vum Taux de correction. Am Generellen ass e geklomme vu 74,3 % am Joer 2018 op 87,3 % am Joer 2019. Dat ass dann am Spezielle wouer souwuel fir de Gemengeberäich wéi och fir de Beräich vum Staat. Bei de Gemengen ass den Taux vun 71,4 % op 91,7 % eropgaangen, beim Staat vu 74,8 % op 87,2 %. Also eng ganz positiv Entwécklung, déi souwuel dee gudden Asaz vum Ombudsman erëmispigelt wéi och déi vill gutt Aarbecht vun eisen Administratiounen, souwuel op Gemengenniveau wéi och op staatlechem Niveau.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, ech wëll lech elo e puer Beispiller aus de Kommissiounen ginn, well déi Diskussiounen an de Kommissiounen waren insgesamt ganz interessant. Am schrëftleche Rapport fannt Der dat, wat insgesamt do diskutéiert ginn ass. Hei am mëndleche wëll ech der just e puer erausgräifen, fir lech ze illustréieren, wat mer diskutéiert hunn oder wat mer esou gewuer gi sinn.

Der innepolitescher Kommissioun war et wichteg ze betounen, dass de Kontakt tëscht de Gemengen an dem Ombudsman zwar ganz gutt ass, mee dass een och e gewëssene Formalismus muss anhalen. Dat heescht, dass, wann et ëm déi grouss Verantwortung geet, och déi Leit direkt solle matenee schwätzen, déi déi grouss Verantwortung hunn.

Vun der aussepolitischer Kommissioun wëll ech hei virun allem mëndlech berichten, well se eeben am schrëftleche Rapport net enthalen ass. An et gëtt awer säit gëschter och e Procès-verbal vun där Reunoun, deen ee kann akucken.

Mir goufe gewuer, wéi de Ministère mat deenen Dossiere vun Demandes de protection internationale ëmgeet, bei deenen een net genau weess, ob all d'Informatiounen kohärent sinn oder ob sech net vläicht souguer d'Informatiounen géigesäiteg widersprechen. Hire Prinzip ass: Léiwer eng gutt Auditoun wéi en Dossier, an deem ee sech ganz vill Froe muss stelle weinst den Dokumenter. Déi ginn zum Deel kontrolléiert vun der Police um Findel. De Ministère schafft och ganz vill mat internationale Rapporten, mat „guidance notes“, wéi zum Beispill am Hierscht eng zum Afghanistan erauskënn, wat jo ee Land ass, an deem ee gutt ënnerscheede muss no Géigenden an no Ëmstänn. Ausserdeem gëtt et eng Zesummenaarbecht mat den aneren État-membren. Wann et ëm den Detail geet, kënn et dann zu enger Auditoun, an déi soll am beschte Fall natierlech ouni A priori stattfannen.

Et bleift awer drop hinzeweisen, dass grad eng Auditoun eng immens kriddleg Situatioun ka sinn, wou et ganz wichteg ass, dass déi Leit, déi do involvéiert sinn, gutt forméiert sinn, fir deen doten Net-A-priori och anzehalen.

Mir kruten ausserdeem erkläert, dass et wichteg ass, d'Demandeurs de protection internationale drun ze erënneren, dass se eventuell Dokumenter fir de Wonsch vun engem Regroupement familial scho solle während der Prozedur ufänke virzebereeden. De Ministère ass, wann et ëm d'Delaie geet, mat enger gewëssener Souplesse prinzipiell averstanen, mee eng gewësse Preuve muss awer am Delai schonn ofgeliwwert ginn. Wéi gesot, den Detail heizou an och nach alles aneres ass am Procès-verbal vun der aussepolitischer Kommissioun vu virgëschter.

D'Ekonomieskommissioun stellt fest, dass - an do ass et ëm déi verschidden Affiliatiounen zu de Kummere gaangen - de Landwirtschaftsministère d'Gesetzestexte iwwerschafft, fir dass eng duebel Affiliation bei Kummern net méi méiglech ass, wa si matbeträff sinn.

An der Educationskommissioun hu mer mat Satisfaktioun festgestallt, dass de Ministère op dem Ombudsman seng Interventioun hi seng Revokatioun annulléiert huet vu finanziellen Hëllef, déi duerch en informatesche Bug fälschlecherweis ausbezuegt gi waren.

Den Ëmweltministère huet sech dem Kommentar vum Ombudsman ausgesat gesinn, dass en net ëmmer mat der „diligence voulue“ géif äntwerten, an huet dorop domat geäntwert, dass en eng Referenzpersoun designéiert huet.

Aus der Familljekommissioun wëll ech dee Punkt erausgräifen, dass et a Bezug op de Fonds national de solidarité an op d'Allocation de vie chère ubruecht ass, éischter mat Recommandé ze äntwerte wéi mat engem einfache Brëif.

An der Mobilitétskommissioun hu mer d'Fro vun de Cartes de stationnement fir Leit mat Handicap diskutéiert. De legislative Prozess, fir en neie Modell

an och nei Kaarten ze erschaffen, leeft an et gëtt op den Avis vum Staatsrot gewaart.

Aus dëser Sëtzung kann awer och zrëckbehalde ginn, dass am Kader vum Tramschantier 47 Demandes d'indemnisation erakoumen, dat op ronn 80 bis 90 betraffe Commercen. 21 waren der irrecevable oder goufen ofgeleent, well se net um Tracé leien, 12 Dossiere kruten eng Indemnisioun a 14 ginn der am Moment nach behandelt.

An der Finanzkommissioun hate mer am Fall vun enger „remise gracieuse partielle“ no enger ganz strenger Ausleueg vun enger Situatioun e Beispill fir eng vun de Konkusiounen aus mengem schrëftleche Rapport, nämlech, dass et wëschenswäert wär, dass d'Méiglechkeet vum Recours gracieux vill méi proaktiv géif bekannt gemaach ginn.

D'Logementskommissioun ass zum Beispill gewuer ginn, dass d'Subvention de loyer trotzdem fléisse kann, wann déi zwou Persounen net mateneen ënnerschriwwen hunn, wann dës zwou Persounen düment motivéiere kënnen, dass et hinnen onméiglech ass, zesummen ze ënnerschreien, oder wann zum Beispill eng Scheedungsprozedur entaméiert ass.

An der Aarbechtskommissioun ass beim Volet Sécurité sociale ënner anerem d'Suggestioun vum Mediateur diskutéiert ginn, dass d'CNS d'office den Assuréeen eng Rei Informatiounen schécke soll, fir se besser ze sensibiliséieren iwwert déi verschidden administrativ Demarchen, déi musse respektéiert ginn. An dës Suggestioun gëtt an engem internen Aarbechtsgrupp vun der CNS diskutéiert.

Eng änlech Demande ass och un d'CNAP, d'Pensionskeess, gerichtet ginn. An heiansdo, dat si mer och hei an der Kommissioun du gewuer ginn, gëtt et och Fäll, wou am Moment de Ministère net kann zrëckgoen, zum Beispill an engem Fall vun de Babyjoren.

A beim Volet Travail et emploi hate mer ënner anere d'Diskussioun iwwert déi Grënn, déi d'Beneficiaire vun enger Indemnité de chômage ugin, wa se sech als net disponibel fir den Aarbechtsmarché ugin. D'ADEM behandelt, esou krute mer versécher, esou Fäll mat „bon sens“, souwäit dat jo och méiglech ass.

An, Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Kommissiounen vun der Santé a vum Sport, der Fonction publique, der Agrikultur, der Digitalisation an der bannenzeger Sécherheet hunn de Rapport vum Ombudsman op den Ordre du jour gesat a festgestallt, dass se net saiséiert si vun engem vun de genannten Dossieren.

Erlaabt mer dofir, ofschléissend zu mengem mëndleche Rapport nach kuerz op déi Konkusiounen anzegoen, déi ech nach net en cours de route elo genannt hunn. De Merci, d'Roll vum Ombudsman an d'Zuelen ënnert deene verschiddene Bléckwinkelen hunn ech elo scho genannt. Et bleiwen dofir nach folgend dräi Konkusiounen, déi ech kuerz erkläre wëll:

Déi éischt ass, dass d'Petitiounskommissioun feststellt, dass den Ombudsman op déi eventuell Iddi verzicht huet, fir déi Gemengen explizitt mat Numm ze nennen, mat deenen d'Institutioun vum Mediateur méi Schwierigkeeten huet.

Déi zweet verbleiwend Konkusioun bezitt sech op d'Recommendatioun 51 vum Ombudsman betreffend eng méiglech Zoustännegkeet och am Beräich vun de Privatträger mat enger ëffentlecher Missioun, wéi zum Beispill Alters- a Fleegeheimer, mee natierlech och nach ganz vill aner Strukturen.

An eiser Diskussioun vum leschte Joer hei an der Chamber hu mer alleguerten zesummen ënnerstëtzt, dass déi zoustänneg Chamberskommissioun dëst Theema op de Leescht soll huelen. An ech hu mer verséchere gelooss, dass d'Institutiounskommissioun sech dorëms këmmert. De Rapport ënnerstëtzt dofir all Beméiung an déi Richtung, well et ass gutt, dass mer do iergendwann eng Kéier zu Potte kommen.

An déi drëtt Konkusioun, déi nach bleift, bezitt sech op d'Nennung vun der Méiglechkeet vum Recours gracieux - an elo just hat ech e klengt Beispill scho ginn - beim Ombudsman, nieft alle juristesche Mëttelen, déi eng Biergerin oder e Bierger huet. Et gëtt Administratiounen, déi dat scho maachen, déi déi Méiglechkeet schonn explizitt nennen, an de schrëftleche Rapport ënnerstëtzt och all Verstärkung vun de Beméiungen an déi Richtung.

Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, wann Der erlaabt, da géif ech zum Schluss nach e puer Wuert am Numm vun eiser Fraktioun uschleissen, zemol ech jo souwisou, mengen ech, deen nächsten um Pult wär. Ech kann awer och eng Kéier kuerzerausgoe bei de Comptoir an erëm erakommen.

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Jo, fuert roueg weider, Här Galles.

■ **M. Paul Galles (CSV).** - Et ass gutt. Ech hätt lech och e Kaffi matbruecht.

Ech wëll der Madamm Ombudsman an hirer Ekip och am Numm vun eiser CSV-Fraktioun villmools

Merci soen. Et gëtt sécherlech nach eng Rei aner Punkten, déi géifen hëllef, d'Roll vum Ombudsman nach méi zilgericht ze definéieren, zum Beispill eng Vernetzung mat deene villen anere Mediateuren op deene villen anere verschiddenen Niveauen. A souguer gëschter an der Chamber hate mer nach eng Diskussioun iwwer eng nei Form vu Mediation/Mediateur. Besonnesch wëll ech awer och déi gutt Zesummenaarbecht betounen vum Ombudsman mam OKaJu.

Wat och nach kéint hëllef, fir dem Ombudsman seng Missioun méi zilgericht ze realiséieren, ass, dass méi zalräich Invitatiounen an d'Chamberskommissiounen un den Ombudsman ausgeschwat ginn, wann et ëm Theeme geet, zu deenen den Ombudsman sech autosaiséiert huet, well déi Bäitrag heiansdo wierklech ganz, ganz wichteg an interessant sinn.

Aner Proposen, wéi zum Beispill déi Propos vun de Referenzpersounen an den Administratiounen, hate mer schonn hei bei der Presentatioun vum Rapport 2020 gemaach. An ech wëll mech haut de Moien einfach just op déi doten dräi kleng Punkten nach beschränken.

An deem Sënn wëll ech och am Numm vun eiser CSV-Fraktioun dem Ombudsman villmools Merci soen. An lech alleguerten e ganz hærzleche Merci fir d'Nolauschtere bei deem Rapport.

■ **Plusieurs voix.** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président.** - Merci villmools, Här Paul Galles.

An éischten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Gusty Graas. Här Graas, Dir hutt d'Wuert.

Débat

■ **M. Gusty Graas (DP).** - Merci, Här President. D'Geschicht vum Ombudsman ass eng ganz laang. Schon 1809 gouf déi Institutioun a Schwede geschaaft. Hei zu Lëtzebuerg war 1976 déi éischt Initiativ, fir esou e Posten ze kreéieren, mee dat war awer deemools echouéiert.

Du koum d'Gesetz vun 2003. Ech ka mech awer nach gutt erënneren, wéi mer doriwwer diskutéiert hunn: Do war awer net op alle Bänken déi ganz grouss Euphorie! Ech ginn och ganz gären zou, dat och déi eng oder aner Stëmm a menger Partei e bësse méi retizent war. Besonnesch aus dem Staatsbeamtenmilieu war och net onbedéngt ëmmer nëmme Positives ze héieren. Mee ech mengen, haut si mer eis alleguer eens: Déi Institutioun huet eng ganz wichteg Roll ze spillen an enger Demokratie a mir si frou, dat et déi haut gëtt! Well et dierf een net vergiessen, dat virun allem alles vill méi komplex ginn ass. Souguer mir als Politiker hunn heiansdo Schwierigkeeten, den Duerchbléck bei deene sëllege Gesetzer ze hunn. Wéi soll de Bierger dobausse mat all deene Verwaltungsregelen an administrativen Aarbechten eens ginn? Dowéinst, wéi gesot, ass déi Fonctioun hei ouni Zweifel ze begrëssen.

An datt mer elo eréischt iwwert de Rapport vun 2019 diskutéieren, huet seng Ursachen an ech mengen, dat ass och nozevollzéien. 2019 waren et, wéi gesot, bal 1.000 Leit, déi sech un d'Madamm Monti gewannt hunn. Och dat erëm eng Kéier e gudd Beweis dofir, wéi wichteg u sech déi Institutioun hei ass.

Mee natierlech gëtt et och ëmmer, nieft deene ganz positiven Entwécklungen, awer och eng Rei e bësse méi negativ Entwécklungen. An ech wëll och hei d'Madamm Monti zitieren aus hirem Rapport, wou se ënner anerem schreift: « Dans le même sens, je me vois encore trop souvent confrontée à des décisions administratives flôrant les limites de l'arbitraire prises en dehors ou au-delà de tout cadre légal, de même qu'au silence, au refus de répondre ou aux réponses lacunaires de certaines administrations, établissements publics ou communes. »

Dat sinn natierlech relativ kritesch Bemierkungen, déi mir als Politiker och musse ganz eescht huelen. An ech mengen, et muss ee ganz éierlech sinn: Och deen een oder deen anere vun eis huet scho vläicht emol déi eng oder déi aner Erfahrung gemaach mat enger Verwaltung, déi net onbedéngt a senger Memoire am Gudden hafte bleift. Ech wëll awer direkt hei ënnersträchen: Mir sollen op kee Fall awer elo mengen, dat wär e bësse esou eppes Generelles. Neen. Mir sollen houfreg sinn hei zu Lëtzebuerg, datt mer e gutt funktionéierende Staat hunn, datt mer gutt Gemengen hunn. An datt et emol déi eng oder déi aner Saache gëtt, déi net esou richtig iwwert d'Bün ginn, ech mengen, dat ass net méi wéi normal. An et ass och gutt, datt aus deem Rapport hei erausgeet, datt d'Dialogbereetschaft steigt dobausse bei deenen direkt Concernéierten, an dat kann een och nëmmen ënnersträchen!

Här President, Dir Dammen an Dir Härren, ech wëll a menger Interventioun op e puer Remarken agoen. Ech mengen, et ass kee Wonner, an de Reporter, de Paul Galles, deem ech villmools Merci soe fir säin ausféierlechen, gudden schrëftlechen an och mëndlechen Rapport, huet dat schonn ënnerstrach

hei, datt natierlech déi meescht Reklamatiounen sech ëmmer iergendwéi um sozialen Niveau erëmfannen. Dat gëtt och e bëssen e gutt Spigelbild vun eiser Gesellschaft erëm, wat och nozevollzéien ass, well et eeben och grad an deem Beräich ganz vill komplex Entwécklung gëtt.

Ech wëll awer fir d'éischt kuerz op d'Gemengen agoen an do zrëckkommen op dat, wat mäi Fraktiounskolleeg a Bartrenger Buergermeeschter, de Frank Colabianchi, a senger exzellenter Ried vun leschte Joer hei gesot huet, deen och schonn deemools bemängelt hat, datt et awer och nach ëmmer Gemenge gëtt, déi mengen, déi Institutioun do wär net esou ganz seriö ze huelen, an déi och mengen, si missten net ëmmer eng Äntwert op eng Ufro ginn. An d'lescht Joer hat de Frank Colabianchi gesot: „Wann eppes onkloer ass, da muss dat gekläert ginn. Wann eppes falsch ass, da muss dat revidéiert ginn.“ An en huet och mat Sécherheet haut nach Recht domat, wéi en och d'lescht Joer Recht hat.

D'Madamm Monti huet virun allem eng Reaktioun vun engem Buergermeeschter duergestallt. Ech hoffen, datt dat awer en Eenzelfall war, well déi, dat kann ee ganz riichteraus soen, war respektlos vis-à-vis vun der Madamm Ombudsman, oder dem Ombudsman. An dat kann net sinn! An ech mengen, och duerfir sollt den Appell hei och un d'Gemenge goen, datt d'Gemengen, wa se saisiéiert gi vun där Institutioun, wannechgelift awer och deementsprechend anstänneg ze reagieren hunn! Den Taux de correction, wéi gesot, läit bei de Gemenge bei 91,7 %.

Net verwonnerlech ass zum Beispill, datt och um Niveau vun de Gemenge Reklamatiounen kommen, wat d'Rechnung vum Waasser ubelaangt. Ech wëll awer drop hiweisen, datt mer riskéieren, och elo nach méi Reklamatiounen ze kréien, zum Beispill um Niveau vum Offall. Ech erkläre mech: Ma et sinn eng Rei Gemengen, déi elo och derzou iwwer gaange sinn, fir den Offall, an ech schwätze virun allem vum Sperrmüll, och ze weien. An déi Gemengen, déi dat vläicht rezent gemaach hunn - an ech kann och do aus Erfahrung schwätzen -, déi wësen, datt do direkt ganz vill Reklamatiounen kommen. An do setzen d'Gemengen e bëssen zwëschen zwee Still, well ausser zwou, dräi gréissere Gemengen hunn déi meescht Gemenge jo e Prestataire de service vu baussen, an dann ass et schwierig: Wien ass elo responsabel, wann eng Facture ugefecht gëtt? Ass et de Prestataire de service, dee falsch gewien huet, oder ass et d'Gemeng, déi u sech d'Facture ausgestallt huet? Soudatt ee sech do muss drop astellen, datt an Zukunft leider do nach eng Rei méi Problemer wäerte kommen.

D'Madamm Monti schwätzt dann awer och dervun, datt eenzel Gemengen e gewëssenen Dépassement du cadre légal maachen. Do kann ee sech natierlech och d'Fro stellen: Sinn d'Gemenge juristeschen genuch outilléiert an encadréiert? Well si mussen och oft schnell Decisiounen huelen. An do bleiwen ech perséinlech der Meenung, datt mer eeschthaft mussen driwwer nodenken, ob net d'Karriär vum Sekretär muss eng Karriär A1 ginn, datt dat soll e Jurist an Zukunft sinn, wat a gréissere Gemengen eng Selbstverständlechkeet ass.

Ech wëll awer och soen, datt schonn eenzel Gemengen op de Wee gaange sinn, fir e Jurist anzestellen. Mee och dat ass net esou einfach. Mee et ass awer wichteg, datt d'Gemenge juristeschen an Zukunft nach besser encadréiert wäerte ginn.

Datt elo keng Nimm vun de Gemengen hei opgezielt ginn, huet gréisstendeels Virdeeler. Ech verstinn dat awer, wann natierlech een elo hei géif un de Piloni gestallt ginn, oder un de Pranger géif gestallt ginn, datt dat net onbedéngt flott fir déi Gemeng wär.

Déi meeschte Fäll, wéi scho gesot, komme vun der Sécurité sociale. Och do, wéi iwwerall, geschéien natierlech Feeler. Wann eng Verwaltung e Feeler mécht, mengen ech, da soll se och derzou stoen. Ech wëll do nach eng Käier kuerz op d'Gemengen zrëckkommen, oder och insgesamt: Et kënnt jo reegelméisseg vir, datt leider Salarien zum Beispill falsch berechent ginn, datt iwwer Joren e falsche Salaire ausbezuelt gëtt, datt iwwer Joren eng Persoun vläicht ze vill en héije Montant kritt an dann op eemol fällt dat op. An da kënnt déi ganz grouss Diskussioun: Huet een d'Recht, déi Differenz zrëckzefroen oder net?

Et war jo och um Niveau vun der Education zu Problemer komm, dat war bedéngt duerch e Computerfeeler, wou 151 Studenten ze vill vum CEDIES ausbezuelt kruten. Dat huet natierlech ganz seriö Problemer fir déi Leit mat sech bruecht, wat jo och verständlech ass. Ech mengen, déi hunn eng gewësse Planung gehat, an déi hunn déi Planung cibléiert op déi Montanten, déi se sech konnten erwaarden duerch d'Subventioun vum Staat. Do ass dann no engem gewëssenen Hin an Hier an och no engem Urteel an och no der Interventioun vun der Madamm Monti awer - wéi soll ech soen? - e salomonescht Urteel geholl ginn, an dat am Interêt vun de Beträffenen. An och hei, wéi gesot, muss awer eng

gewësse Feinfülegkeet matspillen, an dat soll eng allgemeng Ausso sinn, woubäi natierlech d'Gesetzër ëmmer musse priméieren.

Ech mengen, wat de Paul Galles och schonn hei gesot huet, datt och um Niveau vum Ausseministère reegelméisseg natierlech Reklamatiounen kommen, och dat ass eng normal Entwécklung. Mir sinn nach wie vor e Land, wou natierlech ganz vill Leit eng Demande maachen, fir sech kënnen hei nidderzeloosen. Am Juni hate mer net manner wéi 110 Leit, déi eng Demande op Asyl gemaach hunn. An hei geet et, wéi gesot, bei deene Reklamatiounen haapt-sächlech ëm de Regroupement familial, d'Protection internationale an Autorisations de séjour.

Natierlech spille sech do heiansdo souguer ganz dramatesch Fäll of, mee am Endeffekt muss natierlech awer och d'Gesetz hei priméieren. A mir krute jo och do Explikatiounen de leschte Méindeg an der aussepolitischen Kommissioun vun deenen zoustänneg Beamten, datt déi dat wierklech mat där richteger Astellung alles versichen ze reegelen. Natierlech entstinn och do gewëssen Interpretatiounsdivergenzen.

Net verwonnerlech ass, datt och um Niveau vun dem Ëmweltschutz eng gewësse steigend Tendenz ze erkennen ass, wat d'Reklamatiounen ubelaangt. Beim Ëmweltschutz, dee sech e bëssen esou an engem Spannungsfeld beweegt zwëschen engersäits de gesetzlechen Obligatiounen an anersäits der realistischer Aschätzung, ass et dann natierlech net ëmmer esou evident, datt do mussen déi richteg Decisiounen geholl ginn.

Opgefall ass mer zum Beispill eng Propos vum Fonds national de solidarité, dee gesot huet: „Majo kommt, mir maachen awer gewësse Courrienen iwwer Recommandé!“ Ech fannen dat och richtig, wann et sech wierklech ëm e ganz weesentlechen Inhalt vun engem Bréif handelt. Dat soll net nëmme fir de Fonds national de solidarité gëllen, mee dat soll eng allgemeng Approche sinn, well mer wësen, datt mer haut an enger schnellieweger Zäit liewen, wou zwar alles iwwer Maile leeft an hei an do, mee am Endeffekt ass dat, wat nach vläicht méi e Beweis herno duerstellt, awer dat Schrëftlecht. A wann, wéi gesot, et sech do awer ëm e gréissere wichtege Inhalt handelt, da sinn ech der Meenung, da soll een och net zécken, fir dat an Zukunft och dee Moment iwwer Recommandé ze maachen.

Et sinn eng Rei Reklamatiounen och komm, wou natierlech ganz perséinlech Schicksaler dermat betrafft sinn, sief dat zum Beispill, wat de Chômage ubelaangt, sief dat, datt een deen eeben net méi accordeiert kritt - well een eeben och do zwou verschidde Situatiounen erlieft huet. Dat ass natierlech net esou einfach. Dat selwecht gëllt fir de Contrôle médical vun der Sécurité sociale, deen eng aner Positioun anhëlt wéi de Kontrolldoktor. Ech weess, dat si sou Eenzelfäll. Mee déi Eenzelfäll mussen eis awer och selbstverständlech ganz staark interesséieren.

Ee Punkt, dat ass zwar och e bëssen en Detail, mee dat ass d'Cotisation vun de Berufschaften. Dorop hu mir als DP scho méi oft higewisen, datt een do, deemno wéi, muss zwou Cotisationen bezuelen. An do ass jo och eng Ännerung an Aus-sicht gestallt ginn, datt dat an Zukunft net méi wäert de Fall sinn.

Et sinn eng Rei Konkusiounen natierlech aus deem Rapport hei ze zéien, engersäits wat d'Kommunikatioun ubelaangt: Selbstverständlech, déi ass ëmmer nach ze verbesseren. Ech mengen, e Gespréich, eleng en einfacht Gespréich zwëschen enger Verwaltung an der Ombuds... - ech hunn ëmmer d'Tendenz, „Ombudsfra“ ze soen, mee et muss ee jo „Ombudsman“ soen - ka ganz villes bewierken.

À propos Kommunikatioun: Do ass jo schonn - an dat ass och keng nei Diskussioun - e puermol gefuerdert ginn, mir sollen d'Sprooch vereinfachen. Dat ass eng Fuerderung, déi mat Sécherheet nozevollzéien ass. Et däerf een net vergiessen, d'Sprooch ass extreem komplex ginn, si ass tech-nesch ginn, soudatt mir schonn heiansdo Schwierigkeeten hunn duerchzeblécken, déi mer all Dag mat Gesetzter, mat Reglementer ze dinn hunn. Wou soll effektiv de Bierger heiansdo alles verstoen?

Ech wëll awer och soen, d'Sprooch vereinfachen heescht awer elo net, d'Sprooch esou schreiwen, wéi ee sech dat esou einfach virstellt. Ech mengen, d'Sprooch soll awer och nach ëmmer gefleegt ginn. Einfach Sprooch heescht mol virun allem, Terme gebrauchen, déi am Duerchschnëtt jiddweree ka verstoen. A wéi komplizéiert dat heiansdo ass, dat weist och e gutt Beispill, wat d'Madamm Monti hei opgezielt huet, dat ass d'Unerkenne vun den Diplomer. Si schreift, datt si souguer als Jurist Schwierigkeeten hätt, dee Jargon ze duerkucken an ze verstoen. Dat seet jo awer genuch aus.

Mee à propos Äntworten, nach eng Käier, ech wëll hei ganz kloer ënnersträichen: Et ass inakzeptabel, wierklech inakzeptabel, an dat mécht ee rosen, wann et nach ëmmer Eenzelner gëtt, déi mengen, wann e Bierger sech d'Méi gëtt, e Bréif ze schreiwen, egal wéi schlecht de Bréif ass, déi dann der

Meenung sinn: Mir brauchen net ze äntweren! Dat ass inakzeptabel! Dat soen ech ganz éierlech. An do musse warscheinlech och an Zukunft déi, déi sech dat doten erlaben, vill méi streng op d'Fangere geklappt kréien. Allerdéngs wëll ech och elo hei guer net falsch verstane ginn, op kee Fall pauschaliséieren. Dat do sinn Eenzelfäll. Mee et däerf keen Eenzelfall an deem Sënn ginn.

Dann ass nach déi Recommandatioun 51, déi mer och schonn hei diskutéiert hunn, wou et drëms geet, datt privat Etablissementer, déi awer eng Missioun hu vun éffentlechem Charakter, och kënnen am Fong geholl ënnert d'Kompetenz vum Ombudsman falen. Jo, ech mengen, déi Diskussioun muss gefouert ginn. Aus wéi engem Grond? Ma aus deem ganz einfache Grond, well déi Leit touchéiere jo awer, déi Etablissementer touchéieren éffentlech Subventiounen. A spëtstens wann de Staat Servicer ënnerstëtzt, dann, mengen ech, huet en och e gewëssenen Droit de regard. Da muss en och kënnen matschwätzen.

Jiddefalls, wa mer insgesamt elo d'Entwécklung hei kucken, dann ass de Barometer, kann ee soen, deen d'Madamm Monti duerch hire Rapport opgestallt huet, ganz wichteg. An dee wäert och fir d'Zukunft eng gewëssen Tendenz erkenne loossen. Eng Tendenz: Wou leien d'Problemer an eiser Gesellschaft? Wou muss de Bierger gehollef kréien? An de Rapport vun 2020, wou ech awer der Meenung sinn, mir sollten dee ganz séier och hei diskutéieren, spëtstens am Hierscht, wann dat méiglech ass, well mer soss awer e bëssen e Retard kréien a fir dass mer och méi an der Aktualitéit sinn, dee wäert - ech sinn éierlech, ech hunn en elo nach net am Detail gekuckt -, mee dee wäert natierlech och de Volet Pandemie nach vill méi mat berücksichtigten. An do-wéinst ass et och gutt, wa mer deen, wéi gesot, schnellstméiglech och kënnen hei analyséieren.

Jiddefalls, ënnert dem Stréch wëll ech hei der Madamm Monti an hiren ganzer Ekip e ganz, ganz grouse Merci aussprechen. Ech mengen, d'Demokratesch Partei ass haut houfreg, datt et déi Institutioun gëtt. Mir erkennen, kann ee bal soen, vun Dag zu Dag ëmmer méi, datt et wichteg ass, déi Institutioun ze hunn. Si ass am Déngscht vum Bierger. A wat ass méi flott an enger Demokratie, wéi wann een zefridde Bierger huet a Bierger, déi d'Gefill hunn, se géife vun der Politik ënnerstëtzt ginn!

Ech soen lech Merci.

■ **Plusieurs voix** - Très bien!

■ **M. Fernand Etgen, Président** - Merci villmools, Här Graas. An nächsten ageschriwwene Riedner ass déi honorabel Madamm Lydia Mutsch. Madamm Mutsch, Dir hutt d'Wuert.

■ **Mme Lydia Mutsch (LSAP)** - Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, wéi mer virun engem Joer iwwert de Rapport d'activité vum Ombudsman - an eisem Fall jo eng Ombudsfra - fir d'Joer 2018 geschwat hunn, dunh huet meng Kolleegin, d'Simone Asselborn-Bintz, en Akzent op eis Gemengen an éffentlech Verwaltung geluecht. Si ass an deem Kontext op en entspreichende Courier vum Ombudsman agaangen, deen deemools zimmlech kritesch war. D'Situatioun war fir de Mediateur net zefriddestellend a si war et och net fir eis. Et gongt rieds vu verspéite Reaktiounen, vun ze vill defensiven oder onkonstruktiven Äntwerten oder vum Ausbleiwe vun Äntwerten iwwerhaapt.

Dee berüümten Taux de correction, deen eis als Moossgrundlag déngt, louch bei de Gemengen deemools bei 71,4 %. En Taux, mat deem ee sech net zefridde konnt ginn! Dofir war et fir eis natierlech interessant, fir d'Fro an de Raum ze stellen, wéi sech déi Situatioun fir d'Joer 2019 presentéiert huet an ob sech eppes an där Hisiicht verbessert huet.

Dir wësst et scho vu menge Virriedner, op déi Fro kënnen mir haut am Réckbléck op d'Joer 2019 mat engem groussen a klore „Jo!“ äntweren. Eis Gemengen hunn eng exzellent Aarbecht geleescht a puncto Echange an Zesummenaarbecht mam Ombudsman a leien 2019 bei stolzen 91,7 %.

Wa mer dese Prozentsaz mam Joer virdu vergläichen, dann hu mer an deem Secteur eng Steigerung vun 20,3 %. Dat ass e gewaltege Sprong an doriwwer freeë mir eis als LSAP. An dat ass och gutt esou!

An eisen Aen ass d'ëst och en Encouragement fir d'Bierger, fir all d'Bierger, déi net zefridde sinn oder déi a Richtung vun enger Reklamatioun wëlle goen. Et ass och en Zeechen dofir, dass d'Zesummenaarbecht mam Ombudsman ganz gutt fonctionéiert an dass grouss Efforten op alle Säite gemaach goufen, fir dem Bierger verstärkt zur Säit ze stoen.

Mee, léif Kolleeginnen a Kolleegen, d'Gemenge stellen nëmmen een Deel, wann och e ganz zentralen Deel, vun den éffentlechen Acteuren duer. Wat huet sech bei den Administratiounen vum Staat an engem Joer gemaach?

„Ganz vill“, kann een och fir dese Secteur ganz houfreg äntweren. Mir hunn eng kloer Verbesserung beim Taux de correction, dee vu 74,8 % am Joer

2018 op respektabel 87,2 % eropgeet. Ënnert dem Stréch kann een deemno ënnersträichen, dass all éffentlech Verwaltungen Efforte gemaach hunn, wat d'Zesummenaarbecht mam Ombudsman betrëfft.

Sou gutt Resultater sinn natierlech gläichermoo-sen e Beweis fir eng gutt fonctionéierend Mediation, och wa bei eise staatleche Verwaltungen duerchaus nach weider Verbesserunge méiglech sinn. Et bleift effektiv nach Spillraum, fir de Wee vun der Mediation als éischten Auswee aus enger Konfliktsituatioun systematesch virum Wee op d'Gericht ze privilegiéieren. Bei allen Iwwerleeunge muss a mengen Aen ëmmer de Service um Bierger un éischer Plaz stoen, well dat ass eng vun de Kärmissiounen vun allen éffentleche Verwaltungen.

A wann een e Bléck op de Rapport 2020 wërft, dee mer jo virun e puer Wochen op deser Plaz presentéiert kruten, da kritt een d'Confirmatioun, dass mir um richtige Wee sinn. D'Rapporte vun 2019 an och vun 2020 weisen doriwwer eraus, wéi wichteg a wéi noutwendig och grad a schwierigen Zäiten eis Gemengen a staatlech Verwaltungen a Ministère sinn.

Och während der Pandemie, a si ass nach net eriw-
wer, waren eis staatlech Servicer, zum Deel ënner ganz schwierigen an exzeptionelle Konditiounen, ëmmer fir eis Bierger do. Hir Mataarbechter maachen a ginn hiert Besch, fir de Bierger zur Säit ze stoen an och de Reklamatiounen sou gutt wéi méiglech nozekommen.

Fir mech sinn eis Verwaltungen an hir Interaktiounen mat de Bierger a mat enger Instanz wéi dem Ombudsman ee vun de Grondsteng fir e gutt fonctionéierende Staat an e Garant fir Demokratie a Rechtsstaatlechkeet. Wéi onerlässlech e birgerorientéierte Staatsapparat fir e Land a fir seng Bierger tatsächlech ass, dat gesäit een am beschten do, wou et en net gëtt a wou „déi do uewe“ souwiso ëmmer Recht hunn.

Här President, ech wëll hei op dräi Beräicher agoen - se sinn zum Deel scho vu menge Virriedner ugeschwat ginn -, als Illustratioun fir déi wichteg Aarbecht vum Ombudsman.

Éischstens am Beräich vun der Aussepolitik: Hei fale ganz besonnesch déi ganz komplex Situatiounen ronderëm d'DPlen an d'Regroupements familiaux an d'A. D'Demandes de protection internationale sinn extreem wichteg fir Mënschen, déi Hëllef brauchen an déi hoffen, bei eis am Land eng nei Zukunft ze fannen. Et geet ëm Mënschen, déi schutzbedierft ginn, déi sech en neit Liewen opbaue wëllen a mussen, Mënschen, déi oft vill duerchge-maach hunn an déi et sécher net einfach hunn.

Wat an esou Dossiere fundamental ass, dat ass déi vum Ombudsman zertifiziert, ech zitieren, „bonne réactivité et conduite“ vun den Autoritéiten, och wann Incoherenzen net ausbleiwen an d'Situatioun mat der Pandemie mat Sécherheet net méi einfach ginn ass. 2019 huet den Ausseministère gutt Aarbecht geleescht an de Mediateur hat net vill ze be-
anstanden.

Beim Regroupement familial huet den Ombudsman eng ganz Rëtsch vu Reklamatiounen kritt. A verschiddenen Dossieren, wou e Reexamen gefrot gi war, koom et trotzdeem zu enger negativer Äntwert. Et geet hei zum Deel ëm ganz tragesch perséinlech Schicksaler an dofir wënscht sech de Mediteur heiansdo eng méi grouss administrativ an tech-nesch Flexibilitéit, eebe grad fir mënschlech Tragedië beschtméiglech ze verhënnern.

Et gouf och ervirgestrach, dass d'Zesummenaarbecht mam Ombudsman ganz konstruktiv bliwwen ass an dass alles gemaach gouf, fir vusäite vum Ministère schnell Äntwerten op Ufroen kënnen ze ginn. A well et hei bal oui Ausnam ëm Fäll vu grousser Komplexitéit an ëm Mënscheschicksaler geet, muss ee luwedend ervirhiewen, mat wéi vill Mënschlechkeet an Engagement op béide Säiten Dossieren traitéiert ginn. D'ëst verlaangt eng ganz minutiéis an oft delikat Aarbecht a vill Fangerspëtzegefill, fir all Dossier beschtméiglech ze comple-téieren.

An eisen Ae gëtt hei am Interêt vun de Leit zesumme-geschafft. Och wann d'Natur vun der Saach et leider net hiergëtt, dass all Dossier en Happy End kann hunn.

Zweetens am Beräich vun der Economie: Ech wëilt hei als Beispill, an och dat ass schonn ugeschwat ginn, eng Reklamatioun un d'Ombudsfra erausgräfen am Zesummenhang mat enger Sociéitéit, déi duebel affiliéiert war. An dësem konkrete Fall souwuel bei der Chambre d'Agriculture wéi och bei der Chambre des Métiers. An deem Kontext gëtt et e speziell Gesetz vun 2011, dat virgesäit, dass eng Entreprise, déi verschidden Aktivitéiten exercéiert a wou d'Niewenaktivitéite mat der Hauptaktivitéit liiert sinn, exempt ass vun enger duebeler Affilia-tioun. Dat gëllt awer net fir all Chambre profession-nelle an notament net fir d'Chambre d'Agriculture. Op deen Ëmstand huet d'Ombudsfra den zoustän-nege Ministère higewisen a recommandéiert, fir le-gislativ nozebesseren. An de Wirtschaftsministère huet zugesosot, dass e wëll aktiv ginn, fir dass eng duebel Affiliatioun net méi méiglech ass.

Dëst ass e weidert Beispill fir eng gutt Zesummenaarbecht tëscht engem Ministère an dem Ombudsman. Schlisslech leeft eng gesond Économie och vum Encouragement a vun der beschtméiglecher Ënnerstëtzung vun hiren Entreprises. Dat ganz besonnesch am aktuelle Kontext vun der Pandemie, wou eis Entreprisë vill gelidden hunn a wou grad esou kleng legislativ Ännerunge mëttel- a laangfristeg vill bewierke kënnen. Dëst gëllt ëmsou méi fir déi kleng Entreprises, déi esou eng duebel Affiliatioun mat Sécherheet spieren.

Dat drëtt Beispill betrëfft den Héichschoulministère. Hei wëll ech kuerz op d'Reklamatioune rondërem de Remboursement vu CEDIES-Bourssen agoen, déi verschidde Studente kritt hunn, obwuel se déi legal Konditiounen net erfëllt hunn. De CEDIES huet de concernéierte Studente matgedeelt, dass se déi Suen, déi se indument percevéiert hunn, rembourséiere missten. Vu staatlecher Säit goufen dës Revocationsfuerderungen domat begrënnt, dass déi Suen opgrond vun informatésche Feeler iwwerwise gi wieren. D'Studente wollten dat net akzeptéieren an e puer vun hinnen hunn e Recours gracieux agereecht. D'Ombudsfra ass beim Ministère intervenéiert an huet gefrot, fir d'Revocationsdecisiounen zréckzezéien.

No zimmlech vill juristeschem Hin an Hier huet de Minister decidéiert, de Studente kee Remboursement ze froen an d'Égalité de traitement ze respektéieren, andeems déi Studenten, déi schonn ugefaangen haten ze rembourséieren, hiert Geld nees zréckkritt hunn. D'Ombudsfra huet dës Decisioun als e wichtige Schratt a Richtung vun enger alternativer Konfliktléisung mat den Administratiounen interpretéiert. Deem stëmme mir als LSAP zou, dëst ëmsou méi, well et weeder juristeschem nach mënschlech novollzéibar ass, dass Studenten, déi an dësem Fall net Demandeur waren, fir e Feeler vun enger Administratioun responsabel gemaach solle ginn. Dass se Satisfaktioun kritt hunn, hu si der behäerzter a fermer Interventioun vun eiser Ombudsfra ze verdanken.

Här President, ech wëll ofschléissend der Ombudsfra an hirer ganzer Ekip fir hir exzellente Aarbecht felicitéieren. D'Madamm Monti ass eng ganz proaktiv, engagéiert an effikass Persoun, déi mat hirer Ekip onofhängeg an onparteiesch schafft, am Aklang mat de Principes de Venise, an dobäi exzellent vernetzt ass, souwuel hei am Land wéi och iwwer eis Grenzen eraus. Déi annuell Rapporten a Recommendationen, déi si presentéiert, sinn immens wäertvoll a wichtig, well se net nëmmen op Problemer hiweisen, mee och Léisunge proposéieren, déi eis alleguete weiderhëllefen an och als Gesellschaft weiderbréngen.

An den Ae vun der LSAP huet en Ombudsman d'Fonction vun engem Wiechter vun de fundamentale Rechter vun alle Bierger. Fir eis ass et dofir onerlässlech, dass bei allen administrativen Demarchen de mënschlechen Aspekt eng zentral Bedeutung muss hunn a behalen. An deem Zesammenhang huet e gewaltégt Ëmdenken an eise Verwaltung stattfonnt. An dat begreisse mir ausdrécklech!

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, fir eis als LSAP-Fraktioun ass d'Institutioun Ombudsman onerlässlech fir den Zesammenhalt an eiser Gesellschaft an onverzichtbar als Garant fir d'Rechter vun eise Bierger. Dofir begreisse mir dësen Debat, soen ausdrécklech dem Paul Galles e Merci fir säi ganz gudden, ëmfaassende Rapport a wënschen eiser Ombudsfra weiderhin eng glécklech Hand bei hirer wichtiger Missioun.

Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools, Madamm Mutsch.

4. Ordre du jour

Kolleeginnen a Kolleegen, erlaabt mer, d'Chamber eppes ganz léif ze froen. Et gëtt nämlech proposéiert, d'Projets de loi 7844, 7814, 7791 a 7665, lauter Justizprojeten, de Moien nach ze evakuéieren. Duerfir wëll ech ...

■ **M. André Bauler (DP).**- Exzellente Iddi!

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- Dat si lauter Projeten, bei deenen an der Kommissioun decidéiert ginn ass, dass déi sollen nom Rapport vum Rapportoun onni Diskussioun evakuéiert ginn.

Ass d'Chamber domadder d'accord, dass mer déi de Moien no eelef Auer huelen?

■ **Plusieurs voix.**- Très bien!

(Assentiment)

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- Dann ass dat esou decidéiert. An ech soen Iech Merci.

5. 7811 - Débat d'orientation sur le rapport d'activité de l'Ombudsman (2019) (suite)

Débat (suite)

Da géif ech d'Wuert weiderginn un déi honorabel Madamm Chantal Gary. Madamm Gary, Dir hutt d'Wuert.

■ **Mme Chantal Gary (déi gréng).**- Här President, léif Kolleeginnen a Kolleegen, Här Minister dobaussen, am Numm vun der grénger Fraktioun wëllt ech als Éischt dem Rapporteur Paul Galles Merci soe fir säi schréfflechen a mëndleche Rapport, mat all senger Präzisiounen. An natierlech och e grouse Merci un d'Madamm Monti an hir Verwaltung fir déi wäertvoll Aarbecht, déi si dagdeeglech leeschten, a fir de Rapport vun 2019, deen hir Aarbecht am Detail dokumentéiert an illustréiert, wat déi tatsächlech Problemer um Terrain sinn.

Ech schlësse mech a ville Punkte menge Virriedner un a probéieren dofir och, net ze vill ze widderhuelen, mee ech wäert mech op e puer wichtige Aspekter konzentréieren.

Et ass enorm wichtig, esou eng Ulafstell wéi den Ombudsman ze hunn. Eng Ulafstell fir all Bierger a Biergerin, eng Ulafstell, déi esou gewëssenhaft schafft, esou eng Ausdauer huet a sech virun allem net vu komplizéierten Dossieren ofschrecken léisst. Gutt funktionéierend a kompetent Verwaltung sinn e wichtige Acteur, fir de Bierger am Alldag entgéintzekommen, eng Hëllefstellung ze bidden, zu hirem Bien-être bäizedroen an hiert Vertrauen an de Staat an a seng Institutiounen ze stäerken.

Fir also keng Mëssverständneser opkommen ze loossen, ass e gudden a verständlechen Dialog tëscht de Verwaltungen an de Bierger wichtig. A bei eventuelle Mëssverständneser ass et d'Rôle vum Ombudsman, deenen op de Fong ze goen, de Bierger iwwer seng Rechter opzeklären, awer och, déi respektiv Decisiounen ze explizéieren an och ze erklären, wann dës Decisiounen zu Recht geholl goufen.

Et geet drëms, wann de Bierger d'Impressioun huet, et wier em Onrecht geschitt, dass en d'Méiglechkeet kritt, eng weider Erklärung vum concernéierte Service oder och en anert Jugement op säin Uleies ze kréien, onni direkt en Affekot engagéieren ze mussen oder iwwert d'Gericht ze fueren. Den Ombudsman ass hei en onparteieschen Intermediaire an trëtt mat béide Parteien an den Dialog, mam Bierger also, mee och mat der respektiver Verwaltung.

Et geet drëms, Vertrauen tëscht dem Bierger an dem Staat ze schafen. An dat geet just, wann d'Verwaltungen och korrekt funktionéieren. D'Kommunikatioun sollt, wéi scho gesot, kloer, verständlech a beschtefalls perséinlech sinn. D'Decisioun sollt novollzéibar a virun allem justifiéiert sinn.

E grouse Problem, deen och heiansdo opkënn, ass, wann e Bierger guer kee Retour, keng Äntwert op seng Demande respektiv seng Reklamatioun kritt.

An e weidere wichtige Punkt schéngt mir, dass et vum Point de vue vun der Verwaltung aus net drëms goe sollt, just ee Paragraf nom aneren ze applizéieren, mee dass tatsächlech all Fall a senger ganzer Komplexitéit analyséiert gëtt an de mënschlechen Aspekt op kee Fall vergiess dierf ginn.

An hirer Intro stellt d'Madamm Monti mat Bedauere fest, dass dës Haltung nach laang net ëmmer ginn ass, dass a verschiddene Verwaltungen nach ëmmer munch Decisiounen geholl ginn onni dat néidegt soziaalt Feigefill. Hanner all Fall stécht nämlech e Mënsch mat senger Geschicht, e Schicksal, an net just eng Zuel. A genau deem hëlt sech den Ombudsman jo och mat grousem Verständnis a Responsabilitéit un.

Dat gesäit een zum Beispill beim Thema Regroupement familial, wou am Joer 2019 an e puer Fäll och iwwert de Wee vum Ombudsman leider keng Léisung konnt fonnt ginn. Am Rapport gi Situatiounen geschildert, wou dëst Recht refuséiert gouf, well déi Concernéiert den Delai vun dräi Méint no der Unerkennung vun der Protection internationale ëm e puer Deeg iwwerschrott haten. Déi Persounen, déi op dës Manéier net aus Krichsgebiddern konnten op Lëtzebuerg bei hirer Familljemembere migréieren, waren zum Deel och Mineuren. An dësem Fall, sou der Madamm Monti hir Aschätzung am Rapport, misst d'Wuel vum Kand méi wéi déi rigouréis Applikatioun vun engem Delai weien. Hei also ee Beispill, wou et pertinent wier, de mënschlechen Aspekt a Verwaltungsdecisiounen wierkelech och mat ze consideréieren.

D'Aarbecht, déi den Ombudsman an hir Virgänger zanter dem Bestoe vun der Institutioun geleescht

hunn, souwéi d'Recommandatiounen, déi se ausgeschafft hunn, hunn d'Kommunikatioun tëscht dem Bierger an de Verwaltungen schonns e gutt Stéck verbessert a verschäerfen d'Bewosstsi fir d'Wichtigkeet vun engem gudden Dialog säitens den Administratiounen. Sou ass dem Ombudsman seng Recommendation, fir „Lignes de bonne conduite administrative“ an den Administratiounen anzeféieren, och ëmgesat ginn.

Da kéim ech nach kuerz op d'Zuele vun 2019. 975 Reklamatiounen sinn aktiv traitéiert ginn, en änlechen Niveau u Reklamatiounen wéi déi Jore virun. Bei 74 % konnt d'Affär komplett gereegelt ginn. Bei 14 % konnt se hallef gereegelt ginn. A bei 12 % ass näischt erreecht ginn. Den Taux de correction läit mat 87,3 % e bësse méi héich wéi déi Jore virun. Dësen héijen Taux de correction bestätegt eng weider Keier, wéi wichtig a pertinent esou eng Institutioun fir de Bierger ass.

Den Taux de correction bei de Gemenge läit 2019 bei 91,7 %, wat relativ héich ass am Verglach zu de Jore virun. Zemools den Taux de correction totale, also fir déi Fäll, wou eng 100%eg Léisung konnt fonnt ginn, läit bei 70,8 %. Am Verglach: Déi Jore viru louch dësen Taux just bei ongeféier 40 %.

Bei de Gemengen huet sech d'Situatioun deemno zanter 2017 kontinuierlech verbessert. Dës Verbesserung léisst dorop schlëssen, dass den Austausch tëscht dem Ombudsman an de Gemenge sech an deene leschte Joren däitlech verbessert huet an dass sech eng gutt Zesummenaarbecht entwéckelt huet, mam Resultat, dass an deene meeschte Fäll eng Léisung konnt fonnt ginn.

Um staatlechen Niveau sinn déi Ministère, déi 2019 am meeschte vu Reklamatiounen betraff waren, méi oder weineger déi selwecht wéi déi Jore virun: Ministère de la Sécurité sociale, Ministère des Affaires étrangères, Ministère des Finances a Ministère de la Famille. Datt dës Ministère ganz vir am Ranking stinn, huet wuel domat ze dinn, dass vill Domänen an hire Kompetenz stinn, déi existenziell wichtig Froen traitéieren.

Bemierkenswäert ass awer och, dass och scho viru gesot ginn, dass 2019 bei siwe Ministère den Taux de correction souguer bei 100 % louch. 2018 waren et der just véier an 2017 souguer just zwee.

Wéi ech viru scho gesot hunn: Hanner all Fall, hanner all Nummer stécht eng perséinlech Geschicht, e perséinlecht Schicksal. Dem Rapport no sollten d'Verwaltungen hei dacks méi eng oppen an entgéintkommend Approche hunn.

Ech géif och hei nach eemol kuerz widderhuelen, wat de Marc Hansen beim leschte Rapport scho gesot huet, an zwar, dass et sënnavoll wier, fir am Rapport vun de Statistiken och d'Zuele vun de Jore virun ze integréieren, se mateneen ze vergläichen an eventuell Konklusiounen ze zéien. Och wann dat elo net bei de Rapport vun 2019 passt, begreisse mer trotzdem, dass dëst am Rapport vun 2020 ëmgesat ginn ass.

Eng Fuerderung, déi mir Gréng och scho laang ënnerstëtzen an hannert där mir stinn, ass déi laangjäreg Fuerderung vum Ombudsman, dass d'Kompetenze missten erweidert ginn, soudatt den Ombudsman och a weidere Beräicher seng Services ubidde kéint an aktiv kéint ginn, wou d'Missioun vun engem Service public erfëllt gëtt, wou d'Servicer mat öffentleche Gelder ënnerstëtzt, awer privat geréiert ginn. Konkreet an typesch Beräicher wieren zum Beispill: Altersheemer, Maison-relais, den öffentlechen Transport oder Privatschoulen. Hei besteet eng Ongerechtegkeet par rapport zu deene selwechte Services, déi vun der öffentlecher Hand geréiert ginn a wou den Ombudsman d'Recht huet ze intervenéieren.

Mat all deene verschiddene Beispiller a Fäll, vun deene mer haut héieren hunn an déi am Rapport am Detail illustréiert gi sinn, kann ee sécherlech als Konklusioun festhalen, dass een nieft de geschriwwene Gesetzter op kee Fall déi mënschlech Komponent vergiessen dierf. An ech géif soen: Eng gutt a verständlech Kommunikatioun vun Ufank u kann definitiv derzou bäidroen, dass vill Problemer guer net eréischt opkommen a Situatiounen gereegelt kënnen gi respektiv Léisunge kënnen fonnt ginn, onni dass iwwerhaupt op den Ombudsman zréckgegraff muss ginn.

Ech soen Iech villmools Merci fir d'Nolauschteren. Merci.

■ **M. Fernand Etgen, Président.**- Merci villmools, Madamm Gary. An nächsten ageschriwwene Riedner ass den honorabelen Här Roy Reding. Här Reding, Dir hutt d'Wuert.

■ **M. Roy Reding (ADR).**- Merci, Här President. Och vun der Säit vun der ADR e grouse Merci un den Ombudsman fir dee flotte Rapport. Et ass ëmmer erëm eng Freed, en ze liesen. Ech hunn haut ugefaange mam 2020er, dee mer jo dann och wäerten debattéieren. Et ass interessant ze gesinn, wat alles esou lass ass.

Den Ombudsman engagéiert sech, fir Leit, déi Problemer mat Verwaltungen hunn, zu hirem Recht ze

verhëllefen oder dozou, awer och emol einfach nëmme Gehéier ze fannen. En ass awer net hiren Affekot. Dat ass eng schwiereg Gratwanderung, well den Ombudsman och ëmmer sollt de gesamtgesellschaftlechen Interessi am A behalen a keng eesäiteg oder parteilech Analys sollt maachen. E muss och verstoen, dass d'Verwaltungen sech mussen un d'Gesetzter halen an dass domat hir Flexibilitéit begrenzt ass an och muss sinn, well soss kënnst ee liicht, vill ze liicht an den Domän vum Arbiträren a verléisst dat séchert Feld vum Rechtsstaat.

D'Madamm Monti seet selwer an hirem Rapport, an deem se ee vun hire Virgänger zitéiert: « [...] mon rôle n'est pas celui d'un avocat. [...] il est aussi de mon devoir de défendre l'administration contre toute réclamation mal fondée. » Mir fannen, dass si sech dat net ëmmer genuch zu Häerz hëlt.

Déi Diskussioun, déi d'Bemierkunge vun dem Ombudsman am Beräich vun den Affaires étrangères, speziell vun der Immigratioun, betreffen, kënnen hei dës Schwieregkeet illustréieren. Den Ombudsman soll sech net a lafend Prozesser amëschen. Affären, déi virum Verwaltungsgericht unhängeg sinn, brauche kee weideren administrativen Austausch tëscht dem Bausseministère an dem Ombudsman.

Geneesou sollen och Urteeler respektéiert ginn. Och dat ass en Deel vum Rechtsstaat. An d'Bierger verstie ganz bestëmmt net, dass et Bierger éischer Klass gëtt, deenen hir Urteeler kënnen revidéiert gi via Ombudsman, an anerer zweeter Klass, déi musse mat hirem Urteil, wat se vläicht och ganz injuste fannen, liewen.

■ **M. Fernand Kartheiser (ADR).**- Très bien!

■ **M. Roy Reding (ADR).**- Wann de Staat leschtinstanzlech vum Gericht Recht krut, soll all weider Interventioun vum Ombudsman ënnerbleiwen. Dat ass onnéideg an dat ass schiedlech.

Besonnesch och am Beräich vun der Immigratioun dierf Flexibilitéit net zum Moosstaf erhuwe ginn. All Decisioun, déi Lëtzebuerg am Verglach zu anere Länner als méi flexibel dostoe léisst, zitt de sougenannten „asylum shopping“ un. An dat kann net d'Zil vun eiser Politik sinn!

D'Madamm Ombudsman huet sech an der Vergaangenheet e puermol mat der Fro vun den Delaie beim Regroupement familial beschäftegt. Hei huet den Ausseministère, eiser Meenung no zu Recht, ënnerstrach, dass een déi néideg Dokumenter och scho während der Prozedur kann zesummestellen an dass domat dee prakteschen Delai vun dräi Méint eréischt uleef, wann eng favorabel Decisioun virläit, mee dass scho Méint virun d'Méiglechkeet besteet, seng Prozedur an d'Rei ze kréien.

D'ADR huet notéiert, dass d'Madamm Ombudsman Retenzen ausgedréckt huet, wann et ëm den Ausbau vu Strukturen wéi der Unisec zu Dräibuer geet. Domat ass d'ADR explizit net averstanen. Eiser Meenung no mussen esou Strukturen ausgebaut ginn, fir dass, wa se gebraucht ginn, genuch Capacitéite kënnen offréiert ginn. An et geet och net, dass Leit, déi am Verdacht stinn, schwéier Verbriche begaangen ze hunn, mat 18 Joer einfach fräigeloo ginn. Hei muss eist Strofrecht iwwerschafft ginn. Mir brauchen en neit Jugendstrofrecht!

Ech stelle mer d'Fro, ob den Ombudsman sech net sollt op säi Kärgeschäft konzentréieren an ob et net e Feeler war vun eiser Chamber, den Ombudsman ze belaauschte mat der zousätzlecher Aufgab, de Contrôle vun de Prisongen ze ënnerhuelen.

Ee Wuert zum CEDIES - „Reconnaissance de diplômes“-: Do kennen ech selwer e ganz praktesche Fall, well meng Duechter, nodeems se da fënnef Joer an der École hôtelière vu Lausanne war, d'Aidë refuséiert krut, fir de Grand Diplôme Cordon Bleu am Kachen ze maachen. Héichreputéiert Schoulen, déi en plus extreem héich Aschreiwungsgebühren hunn, ginn also ausgeschloss vum System vun den Aidë fir Héichschoulen. An da gëtt drop verwisen: „Jo, mee dass ass nëmmen eng professionnell Ausbildung“ - nëmmen! -, „a wann Der déi wëllt am Ausland maachen, da musst Der fir d'Éischt emol d'Geneemegung kréie vum Bildungsministère, fir dass dierfen ze maachen.“ Dat ass a mengen Aen en Anachronismus, dee sollt ofgeschafft ginn.

Ee Wuert nach just zu de Gemengen, an da kommen ech schonn zum Schluss. Et gëtt vill wonnerbar gefouert Gemengen an heiansdo awer och regrettabel Attitude par rapport zum Bierger. Do ass déi Affär vu Morcellement, déi d'Madamm Monti en long et en large beschreift; an ech ginn hir do zu honnert Prozent Recht. En Terrain ass net gëfteg, soulaang wéi en nëmmen eng Nummer huet, an dann awer extreem gëfteg, wann en op eemol zwou, dräi oder véier Nummern huet. Dat kann net sinn!

Ass et eng Iddi, déi Gemenge beim Numm ze nennen? Mir denken, dass „name and shame“ keng gutt Iddi ass am offizielle Rapport vum Ombudsman. Mee mir fannen awer op där anerer Säit, dass mir als Deputéiert sollten informéiert ginn, ëm wat fir eng Gemengen et sech handelt. Ech mengen, mir hunn alleguerten och e bësse politeschen Afloss a kéinte vläicht derfir suergen, dass d'Attitud vun dë-

Le saviez-vous ?

LÉGISLATURE

La législature est la période pour laquelle sont élus les députés. Elle a en principe une durée de cinq ans à moins qu'il n'y ait d'élections anticipées.